

Yaşanabilir Kentlere Doğru

Artık şehirler yaşanmaz oldu. Hava ve çevre kirliliği, gürültü kirliliği ve yeşil alanların azlığı, teknolojinin ilerlemesine rağmen hizmet sektöründeki aksaklıklar, şehir insanını, şehri terk etmeye zorluyor. Sağlıksız koşullarda yaşayan, işe giden, çalışan insanlar sağlıksızlaşıyor. Peki çözüm şehri terk etmek mi? Yeni yerleşilecek olan bölge de zamanla aynı duruma gelmeyecek mi? O zaman ne yapmalı? Kenti yaşanabilir hale getirmeli...

SAĞLIKLI KENTLER PROJESİ, WHO'nun (World Health Organization; Dünya Sağlık Örgütü) Avrupa Bölge Bürosu tarafından "Herkesin Sağlığı" (health for all) düşüncesiyle, bölgesel stratejiler geliştirmek amacıyla başlatılmıştır. Bu projenin ana amacı, bireylerin, toplulukların, özel ve gönüllü organizasyonların ve yerel yönetimlerin, sağlık konusundaki düşüncelerinde, anlayışlarında ve karar alma şekillerinde biraz olsun değişiklik yaratabilmektir. Ayrıca, Sağlıklı Kentler Projesi, şehirde yaşayan ve çalışan insanların fiziksel, düşünsel, sosyal ve çevresel refahını geliştirmeyi de amaçlamaktadır. Başka bir deyişle proje, karar mekanizmalarının, sağlık konusunda bir gündem oluşturmasını ve bölgesel düzeyde halk sağlığı için güçlü bir lobi kurulmasını amaçlayan uzun soluklu uluslararası bir projedir.

Dünya Sağlık Örgütü, işbirliği, katılım ve eşitlik gibi prensiplerden yararlanarak, kent sağlığı için genel bir model oluşturmuş ve bu prensipleri pratikte uygulamaya yönelik işlemler ve yapılanma için genel anlaşmalar ortaya koyarak, projeyi baş-

latmıştır. Bu yaklaşımın temel prensibi, yerel yönetimlerin, şehrin yaşayanlarının sağlığının devamında anahtar rolü oynadığının farkına varılmasıdır.

Bir şehrin sağlıklı olup olmadığı yani "Sağlıklı Kent" kavramı, işlem

sahip olmak ve sağlık için kesin karar almaktır. Sağlıklı Kentler Projesi dünyada bulunan tüm şehirlerdeki binlerce insanı içine alıyor. Bu proje sayesinde sağlık, politik söylemde yüksek bir yer alıyor; proje için önemli bir bilgi birikimi sağlanmış

durumdadır. Son dokuz yılda WHO Sağlıklı Kentler Projesi, dünya genelinde 1000 ve Avrupa'da 600 şehri kapsayan bir ana halk sağlığı hareketi ağı geliştirmiştir. Ayrıca, 1996'daki Dünya Sağlık Gününün ana teması Sağlıklı Kentler'dir.

Dört Temel Eleman

Bir şehrin Proje'ye katılabilmesi için dört temel eleman ayırt edilir. İlk olarak yerel yönetimler, kararlaştırılan prensipleri ve stratejileri onaylamalıdır. Şehirlerden, sağlıklı Kentlerin amaçlarına ve prensiplerine bütün

ve sonuca bakılarak açıklanıyor. Sağlıklı Kent, belli bir sağlık standardına erişmiş değil ama sağlık bilincine sahip ve onu geliştirmek için çabalayan şehirdir. Nitekim, herhangi bir şehir, mevcut sağlık statüsüne bakılmaksızın Sağlıklı Kent olabilir; gerekli olan başarmak için bir yapı ve işleme

olarak politik bir bağlılık göstermeleri beklenmektedir. Kent Konseyinin (bizde Belediye Meclisi) kararı, şehrin valisi tarafından gerçekleştirilen deklarasyona ek olarak, tüm partiler açısından da Sağlıklı Kentler için desteklenmelidir. Üzerinde özellikle durulması gereken bir konu da, Sağ-

lıklı Kentler'in sadece teknik/profesyonel destekle ayakta duramayacağıdır. Projeye ilgili yapılanmaların (idari mekanizma, koordinasyon ofisi, politik mesuliyet, toplanma noktaları, kaynaklar) düzenlenmesi ikinci elemandır. Yerel Yönetimler sağlıklı insan gelişimi sağlamakta başvurulacak bir adres olmalıdır. Sağlık için oluşturulan ve ortak amaçlı binaların, ortak görünümü olması gereklidir.

Üçüncü eleman, özel amaçlar, ürünler, şehir sağlığı profili çıkarmak, halk sağlığı idaresi, anlaşılabilir açıklayıcı şehir sağlığı planları, farklı sosyal grupların ihtiyaçları gibi sorunlar için karar almaktır. Yerel Yönetimle bireylerin ortak görüş geliştirmeleri ve anlaşılabilir açıklayıcı şehir sağlığı planı, harcanacak çabayı tüm sektörlere yaymak anlamına gelmektedir.

Dördüncü eleman ise, resmi ve gayri resmi iletişim ağı yoluyla ulusal ve uluslararası işbirliğine yatırım yapmaktır.

Proje'de Kullanılan Elemanlar

Avrupa Bölgesi Sağlıklı Kentler Projesi'nin 4 ana elemanı şunlardır: Sağlıklı Kentlerin uluslararası iletişim ağı, Sağlıklı Kentlerin ulusal ve bölgesel ağları, çok-şehirli etkinlik planı (MCAP₃), Orta ve Doğu Avrupa'daki Kentlerdeki özel projeler (CCEE) ve eski Sovyetler Birliği için yeni bağımsız eyaletler (NIS).

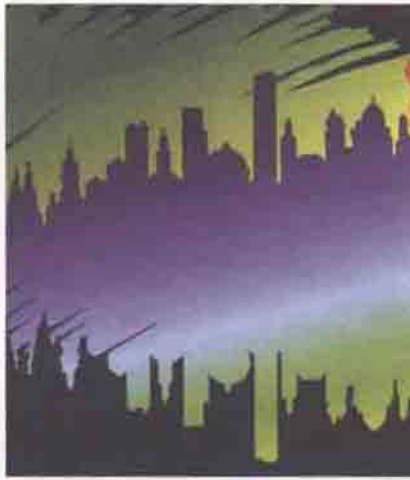
Kentlerin iletişim ağı projesi, projenin amaçları doğrultusunda anlaşılır bir yaklaşımla işlem yapan şehirlerin oluşturduğu bir ağıdır; 1993-1997 yılları arasında, 37 Avrupa şehri Dünya Sağlık Örgütü ağı içinde gösterilmiştir. Ağlar, verileri şehirler arasında iletmek ve halka bilgi sunmak amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Sağlıklı Kentler Projesi içinde aktif olarak bulunan halkın, Avrupa Kentleri'ne duyduğu ilginin bir sonucu olarak, uluslararası iletişim ağları gelişmeye başlamıştır. Uluslararası ağlar Avrupa'nın 25 ülkesinde kurulmuştur (Almanya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, İngiltere, İspanya, İsrail, İsveç, İtalya, Macaristan, Polonya, Portekiz, Rus

Federasyonu, Slovakya, Slovenya, Türkiye, Ukrayna, Yunanistan). Ayrıca ulusal olmayan, küçük şehirleri içeren birçok ağ mevcuttur. Ulusal ağlar bilgi değiş tokuşu, yerel otoriteler arası birliktelik, halk sağlığı okulları ve profesyonel birliktelik için bir tartışma ortamı sağlamaktadır.

MCAP₃'lar, aynı bir özel konuda yerel hareket sağlayan bir grup şehirden oluşmaktadır ve deneyimlerine dayanan ürünleri birleştirmektedirler. Kazalar, sürdürülebilir kalkınma, AIDS, çevresel konular, alkol, aktif yaşam, beslenme, kadınlar, özürülüler, uyuşturucular ve sigara içilmeyen şehirler gibi özel konuları işleyen MCAP₃'ler mevcuttur. MCAP₃ mekanizmasının amacı, tüm stratejiler için sağlık konuları üzerinden bir hareket geliştirmek ve bölgedeki tüm şehirler için yararlı uygulamalar belirlemektir. Bu, yeni politikalar ve standartlar için bir zemin oluşturacaktır.

CCEE ve NIS Projeleri, ülkelere, sağlık koruma ve çevre reformları, uluslararası işbirliği, teknik "kaynaşma" düzenlemeleri ve kaynak aktarımı mekanizması konularında yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Sağlıklı Kentler, Sağlık İçin Hareket

Sağlıklı Kentler, sağlığı "sağlıklı bir servis kapısından" geçirmek için şehirleri harekete geçirmektedirler. Bunun sonuçları ise şöyle sıralanabilir.

- 1- yerel düzeyde sağlık aktivitelerinin scsinin yükseltilmesi
- 2- daha fazla katılımcı sağlanması
- 3- sağlık hareketi planlarının geliştirilmesi

4- ilgi, duyarlılık ve eşitlik gibi yeni alanlardaki hareketi geliştirmek

5- ekolojik yönetim ve sürdürülebilir kalkınma gibi sektörel politikaları desteklemek.

Projenin ek değerleri:

Varolan projelerdeki deneyimler, projenin aşağıdaki alanlarda katma değer sağladığını göstermiştir.

1- Politik düzeyde sağlık ve eşitlik konularının önemi artmıştır.

2- Yerel yönetimler ve diğer sektörler arasında işbirliği olanağı yaratılmıştır.

3- Toplumsal ve resmi olmayan faaliyetlerin katılımını içeren platformlar ve çerçeveler yaratılmıştır.

4- Yerel yönetimlere sağlık sorumluluğunu alma olanağı sağlamıştır.

5- Kurumsal değişimlerle deneme ve yatırımı kanuna uygun kılmıştır.

6- Kentleri, küresel stratejileri yerleştirebilme ve savunabilme konularında desteklemiştir.

Projenin kapalı bir sistem içinde oluşturulmamış, fakat bir topluluk tarafından yöresel olarak şekillendirilmiş olması, şehrin yaratıcılığı ve ısrarı sağlanmış bulunması önemi vurgulanması gereken konulardır; projenin çeşitliliği onun gücünü artırmaktadır.

Tarihsel Gelişim (1986 - 1997)

WHO Sağlıklı Kentler Projesi, 1986 yılında kavramsal gelişme ile birlikte olgunlaştıktan sonra başlamıştır. 1986'da Lisbon'da yapılan bir konferansta bu fikrin uygulanabilirliği test edildikten sonra 1987'de projenin ilk 5 yıllık evresi çıkış almıştır.

İlk evre sırasında, WHO, 35 Avrupa kenti ile doğrudan çalışarak ulusal iletişim ağı geliştirmek için kentlere güç ve destek sağladı ve 12 MCAP₃ uygulamaya geçti. İlk beş yıllık evrede, Sağlıklı Kentler Projesi stratejileri ve amaçları oturma işlemlerinin özellikle üzerinde durdu. Projenin ilk uygulandığı bölgeler, yerel düzeyde halk sağlığı politikalarının pratikte nasıl uygulanacağını ve herkes için sağlık amacıyla bir şehirde kaç tane grubun çalışması gerektiğini gösterdi. Sağlık için, anahtar yöntemlerden biri olan organizasyon becerisi kazanıldı. Kent projeleri politik ve kurumsal engelleri

değiştirerek başarılı bir iş için öncül koşulları yaratıyorlardı. Ayrıca, uluslararası işbirliği ve iletişim ağı ve hızlı büyüyen hareket, sağlıklı kentler için güçlü bir meşruiyet yaratıyordu. Bu evrede, iki değerlendirme-yenileme çalışması gerçekleşti. Ortavre ve beş yıllık proje değerlendirmeleri tüm şehirlerden gelen bilgilerin toplanması ve analizini kapsıyordu.

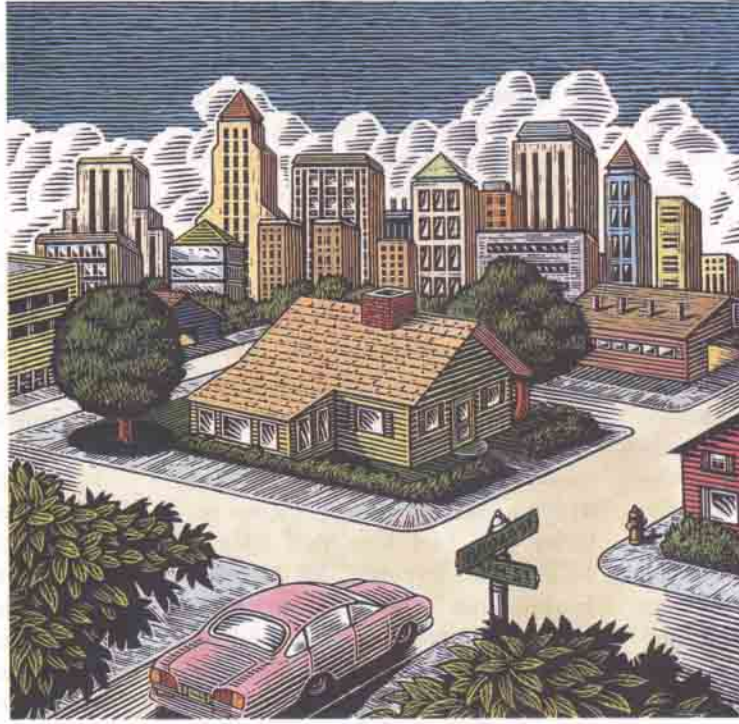
Yeni dönem aktivitelerin odak noktası tüm şehir idaresi için sağlık uygulaması ve formülasyonu ve anlaşılabilir şehir sağlığı planlarıdır. Bu planlar sürdürülebilir kalkınma ve eşitlik gibi konuları da hedefleyen geniş bir yelpazededir. Ayrıca proje, şehirlere, hastalıkları önlemede gerekli olan teknik kapasiteyi güçlendirmede, sağlıklı yaşam stillerine özendirmede, yardıma muhtaç gruplara bir adres olma konusunda ve çevrebilimsel yönetimde yardımcı oluyordu.

1995 yılında yaklaşık 60 Avrupa şehrinden gelen verilerin karşılaştırmalı analizleri ilk kez 1995 yılında yayınlandı. WHO Proje Ofisi, tüm bunların sonucunda bir seri doküman toplanmasıyla, teoriye ve pratiğe dayalı bir veritabanı üretti.

Gelecek Planları

Projenin son döneminin değerlendirilmesi, mevcut Sağlıklı Kent gün-deminde iki ana konuyu ortaya koydu.

Değerlendirme, politika gelişimi ve değişimi üzerine odaklanarak, Londra Ekonomi Okulu'nun kurduğu bir koordinasyon kurulu tarafından yapıldı. Sağlıklı Kentler Projesi'nin 1998'de 10. yılın kutlanacağı Atina'da, tüm projenin başarısı uluslararası bir konferansta sunulacak.

Projenin üçüncü evresinin 1998'de uygulanması kararı alındı. Doğu Avrupa, Orta Avrupa ve Baltık Bölgesi gibi alanların ihtiyaçları ve koordinasyonu bu gelecek dönemin amaçları içinde bulunuyor. WHO, bu dönemde ulusal iletişim ağlarını ve sistemi (Euronet işbirliği ile) yenileme çalışmaları içinde bulunuyor. Mevcut gelişmeler içinde, Sağlıklı Üniversiteler ve Sağlıklı Adalar Projeleri de bulunuyor.

Türkiye'deki Sağlıklı Kentler

Türkiye'de Sağlıklı Kentler Projesi'ne geçiş Rio Deklarasyonu'ndan sonra 1992'de hayata geçti. Başta Bursa, İzmir ve Ankara'dan Çankaya İlçesi pilot bölge ilan edilmişti, fakat 18

Türkiye'de Sağlıklı Kentler Projesi için 3 pilot bölge seçilmişti: Bursa, İzmir ve Ankara'dan Çankaya İlçesi. Bursa ili merkez alınarak Sağlıklı Kentler Projesi iletişim ağı kuruldu. Bu ağ çeşitli verilerin Avrupa'ya ulaşmasını sağlıyordu. Resim Bursa ili için hazırlanan kitapçığın logosudur.

ilin daha bu projeye katılması düşünülüyordu. İzmir, Bursa ve Çankaya arasında bir iletişim ağı sayesinde veri alışverişi yapılıyordu. Bursa'da toplanan veriler, Avrupa'ya açılan bir pencere görevi görüyordu. Bir şehrin projeye dahil edilmesi için ön koşul şehrin tüm verilerinin bir dosya haline getirilmesiydi. Ekonomik ve sağlık durumu, nüfusu, bebek ölüm oranları, hava-çevre kirlilik durumu, intihar eden birey sayısı, trafik kazası oranı, kişi başına düşen yeşil alan ve yüzlerce farklı konuda bilgi ve veri içeren bu rapor, Dünya Sağlık Örgütü'ne

gönderiliyordu. Proje dahilinde, sonuçta Bursa'da iki masa oluşturuldu. İlk masada, ilin sağlık, bayındırlık, ve milli eğitim müdürlükleri bulunuyordu. İkinci masa SSK, Bağkur, Çocuk Esirgeme Kurumu, Ticaret Odası, Sendikalar ve birçok sivil örgütten oluşuyordu. Ayrıca şehir için kararlar alınırken halk temsilcileri de hazır bulunuyordu. Yerel yönetimlerin başını çektiği böyle bir örgütlenme son olarak, şehrin tümünden sorumlu olan valiyeye bağlıydı.

Sağlıklı Kentler Projesi dahilinde gözönünde bulundurulması gereken en önemli şey de halkın aktivasyonu yani projeye katılımıdır. Halkın her türlü düşüncesini söylemesi için, şehrin en bilinen yerinde bir bina gerekiyordu. Bursa ilinde, halkın çalıştığı bu binanın içinde bir de Sağlık FM adlı radyo istasyonu kuruldu. "Herkesin Sağlık" amacıyla girilen bu proje, ilde bir sağlık haritası çıkarılmasını sağladı.

1996 yılının başında proje Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Çevre Sağlığı Şubesi'ne devredildi.

Sayın Erol Ajin'e Türkiye'deki Sağlıklı Kentler Projesi hakkında verdiği bilgiler için teşekkür ederiz.

Özgür Ergin

Kaynaklar:
The Who World Health Report 1996
<http://www.WHO.org>

Soru:

Türkiye'de Kim Sağlık Sigortası Yaptırabilir?

Anadolu Hayat'ın Yanıtı:

Herkes!*

Anadolu Hayat, Kişiyi Özel Sağlık Sigortası ile herkese, kendi ihtiyaçlarına uygun kapsamda, kendi koşullarına uygun primlerle sağlık sigortası güvencesi sunuyor.

Kişiyi Özel Sağlık Sigortası'nda ayakta ve yatarak tedavi giderlerinizin tümünü ya da sadece yatarak tedavi giderlerini kapsayan veya yatarak tedavilerde tamamlayıcı nitelik taşıyan poliçelerden ihtiyacınıza en uygun olanı seçebiliyorsunuz. Ayrıca her üç poliçe için de geçerli değişik teminat limitleri ile olanaklarınıza uygun primlerle sigorta güvencesine

sahip olabiliyor, yurtiçinde en gelişmiş hastane, tanı merkezi ve yüzlerce eczaneden *doğrudan ödeme* avantajıyla faydalanabiliyorsunuz. Üstelik yurtdışında tedavi gerektiğinde Anadolu Hayat'ın anlaşmalı sağlık kurumu, dünyaca ünlü *Nuffield*'in özel hastanelerinden ödeme yapmaksızın yararlanabiliyorsunuz.

Kişiyi Özel Sağlık Sigortası'ndan yararlanmak için "Acente Hattı"ndan size en yakın Anadolu Hayat acentesini arayın, siz de sağlık giderlerinizi güvence altına alın.

ANADOLU HAYAT

ANADOLU HAYAT
ACENTE HATTI
0800 211 02 70 (4 hat)

(Türkiye'nin her yerinde hizmet sunuyoruz.)